

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

POZIOM PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNICH A KOSZTY PRODUKCJI ROLNEJ W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

Aleksandra Chlebicka¹, Radosław Lewandowski-Lepak²

¹Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

²Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa w Warszawie

Abstrakt. Płatności bezpośrednie w Polsce kształtują się na poziomie niższym niż przeciętnie we Wspólnocie ze względu na warunki akcesji do UE wynegocjowane przed 2004 rokiem. Propozycja Komisji Europejskiej dotycząca Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 roku nie przewiduje istotnych zmian w sposobie naliczania kopert krajowych płatności bezpośrednich. W artykule przedstawiono propozycję Komisji Europejskiej w odniesieniu do dystrybucji płatności bezpośrednich pomiędzy krajami członkowskimi. Następnie, na podstawie danych FADN, przedstawiono wyniki analizy zróżnicowania kosztów produkcji rolnej w UE oraz relacji płatności bezpośrednich i kosztów produkcji rolnej. Relacja ta charakteryzowała się jednak wysoką zmiennością. Oznacza to, że płatności w różny sposób rekompensują koszty produkcji (czy to ogółem, zużycia pośredniego, czy też bezpośrednie koszty produkcji roślinnej) ponoszone przez gospodarstwa w różnych krajach UE. Utrzymanie obecnego sposobu naliczania kopert krajowych nie można zatem uzasadniać zróżnicowanym poziomem kosztów.

Słowa kluczowe: wspólna polityka rolna, płatności bezpośrednie

WSTĘP

Tocząca się od 2008 roku dyskusja dotycząca bardziej sprawiedliwej dystrybucji płatności bezpośrednich w ramach I filara Wspólnej Polityki Rolnej [Stankiewicz 2010, Zahrnt 2009, Chmielewska i in. 2010], której istotnym elementem była kwestia (nowych) kryteriów podziału środków – z jednej strony między poszczególne państwa członkowskie, z drugiej zaś – pomiędzy końcowych beneficjentów w danym państwie –

nie przyniosła konkretnych rozstrzygnięć. Zgodnie z propozycją Komisji Europejskiej, dotyczącą Wspólnej Polityki Rolnej w perspektywie finansowej 2014-2020, nie można oczekiwać gruntownych zmian w sposobie naliczania kopert krajowych płatności bezpośrednich, o co Polska zabiega od dłuższego czasu. Kontynuacja historycznych metod naliczania kopert oznacza dysproporcje w średnich stawkach płatności w krajach UE i utrzymanie niekorzystnej sytuacji Polski w tym zakresie. Komisja proponuje jedynie, aby w krajach członkowskich, w których stawka płatności jest niższa od 90% unijnej średniej, podwyższyć ją do 2020 roku o jedną trzecią różnicy między obecnym poziomem a docelowym pułapem 90% średniej UE.

W dyskusji nad nowymi kryteriami ustalania krajowych kopert płatności oponenci polskich propozycji często wysuwają kontrargument w postaci zróżnicowanych kosztów produkcji rolnej w UE, które miałyby uzasadniać odmienne wysokości stawek płatności. W opracowaniu poddano weryfikacji to stwierdzenie, biorąc pod uwagę wyniki analizy zróżnicowania kosztów produkcji rolnej w UE oraz stopnia, w jakim płatności bezpośrednie rekompensują te koszty.

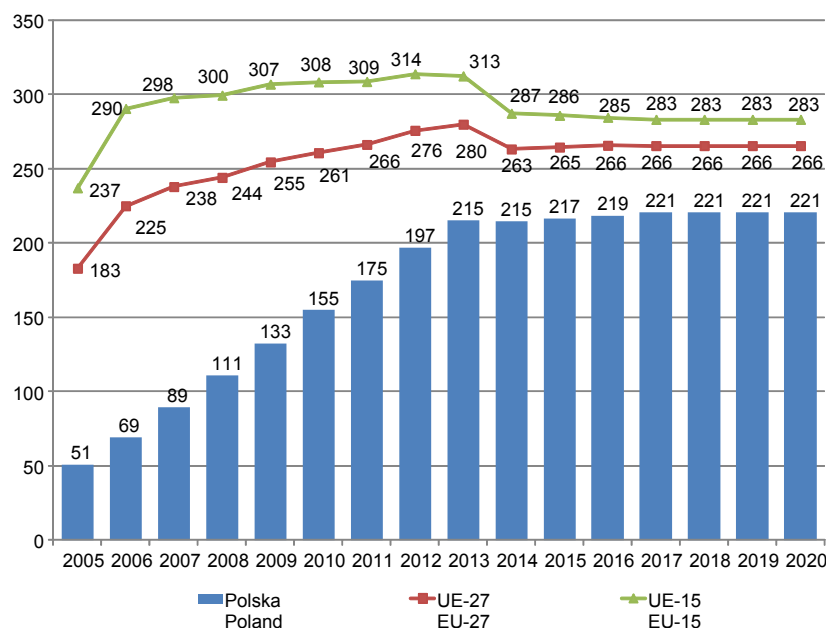
MATERIAŁ I METODA

Podstawowy materiał analityczny stanowiły dane dotyczące kosztów produkcji rolnej oraz dopłat bezpośrednich dostępne w bazie FADN. Informacje o gospodarstwach rolnych są zbierane w ramach FADN z reprezentacyjnej grupy w każdym z krajów członkowskich Unii Europejskiej¹. W niniejszym opracowaniu poszczególne kategorie kosztowe, produkcyjne i dochodowe, jeżeli nie określono ich inaczej, są wyrażane w ujęciu wartościowym, w euro na 1 ha fizyczny użytków rolnych, będących w posiadaniu przez statystyczne gospodarstwo rolne w każdym państwie członkowskim. Należy mieć na względzie fakt, że gospodarstwa rolne mogą być silnie zróżnicowane regionalnie w obrębie danego kraju. Ograniczony dostęp do danych w dużej mierze pozwala na zastosowanie jedynie średniej arytmetycznej, a nie ważonej miary, co może wpłynąć na obraz sytuacji gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej. Podobnie zresztą jak fakt, że nie wszystkie kraje należą do strefy euro, a ich wyniki ekonomiczne mogą być zniekształcone przez zastosowanie średnich rocznych kursów celem sprowadzenia do wspólnej waluty.

ZRÓŻNICOWANIE POZIOMU PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNICH W KRAJACH UE

Przystępując do Unii Europejskiej, Polska uzyskała w ramach Wspólnej Polityki Rolnej znacznie niższy niż obowiązujące w innych krajach Wspólnoty poziom płatności bezpośrednich w przeliczeniu na 1 ha kwalifikowanych użytków rolnych, z możliwością ich corocznego zwiększania tak, by w 2013 roku osiągnąć średni poziom tych płatności w krajach UE-15 według stanu na dzień 30 kwietnia 2004 roku. W rezultacie płatności bezpośrednie w Polsce kształtują się wciąż na poziomie znacznie niższym niż przeciętnie we Wspólnocie (rys. 1).

¹ http://ec.europa.eu/agriculture/rica/database/database_en.cfm.

Rys. 1. Poziom i projekcja płatności bezpośrednich w euro na 1 ha PEA² w Polsce i średnio w Unii Europejskiej w latach 2005-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rozporządzenie Rady... [2003, 2009], Proposal... [2011]

Fig. 1. Direct payments per 1 ha PEA in euro in Poland and the average for the European Union for years 2005-2020

Source: own presentation based on: Rozporządzenie Rady... [2003, 2009], Proposal... [2011]

Wyrównanie możliwości konkurencji na rynku rolno-żywnościowym w UE jest możliwe w pierwszej kolejności poprzez wyrównanie poziomu płatności bezpośrednich. Wyrównanie mogłoby polegać na przydzieleniu takiej samej stawki płatności bezpośredniej do każdego hektara użytków rolnych (*flat rate*) w poszczególnych krajach Unii Europejskiej lub też mogłoby uwzględniać obiektywne kryteria ekonomiczne, społeczne czy środowiskowe.

² PEA – *potentially eligible area* – jest to orientacyjny obszar użytków rolnych uprawnionych do wypłaty płatności bezpośrednich w poszczególnych krajach Unii Europejskiej. W określonym zakresie pozwala na porównanie istniejących dwóch systemów płatności bezpośrednich – SAPS i SPS.

PROPOZYCJA LEGISLACYJNA DOTYCZĄCA WPR PO 2013 R. W ASPEKTCIE WYRÓWNIANIA PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNICH

W projekcie rozporządzenia COM(2011) 625 ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach Wspólnej Polityki Rolnej na okres 2014-2020, znalazł się zapis, że: „bezpośrednie wsparcie dochodu powinno zostać równomierniej rozdzielone między państwa członkowskie poprzez zmniejszenie powiązania z historycznymi danymi referencyjnymi i z uwzględnieniem ogólnego kontekstu budżetu Unii Europejskiej. Aby zapewnić równiejszy rozdział wsparcia bezpośredniego, przy uwzględnieniu istniejących nadal różnic w wysokości wynagrodzeń i kosztów produkcji, poziomy wsparcia bezpośredniego na hektar należy stopniowo dostosować” [Proposal... 2011]. Można zatem interpretować, że Komisja (KE) podkreśla utrzymujące się zróżnicowanie w poziomie kosztów produkcji rolnej między krajami UE-27 jako element powstrzymujący od dokonania radykalnych zmian mających na celu wyrównanie poziomu płatności. W projekcie proponuje się, aby w państwach członkowskich, w których płatności bezpośrednie wynoszą mniej niż 90% unijnej średniej, zmniejszono różnicę wysokości wsparcia o jedną trzecią. W oparciu o tę zasadę w projekcie rozporządzenia przeliczono krajowe pułapy. Powyższe ujednoczenie powinno zostać sfinansowanie proporcjonalnie przez wszystkie państwa członkowskie, w których płatności bezpośrednie przekraczają średnią płatności dla UE. Przykładowo, jeśli stawka dopłat dla Polski w 2013 roku będzie na poziomie 215 euro/ha, a 90% przeciętnej dopłaty w UE to 239 euro/ha, to wzrost stawki dla Polski będzie niewielki i wyniesie ok. 8 euro/ha [Czyżewski i Stępień 2012]. W nowym systemie zyskają natomiast kraje o najniższym wsparciu finansowym, a więc Łotwa, Estonia i Litwa. Z kolei największe cięcia dopłat nastąpi w takich państwach, jak Malta, Holandia, Belgia i Włochy. Ponadto zaznacza się, że debata dotycząca następnych wieloletnich ram finansowych na okres rozpoczynający się w 2021 roku powinna dotyczyć całkowitego ujednoczenia poprzez równy rozdział wsparcia bezpośredniego w całej Unii Europejskiej w odnośnym okresie.

Niewielkie zmiany do tej propozycji będzie prawdopodobnie chciał wnieść Parlament Europejski. W raporcie dotyczącym płatności bezpośrednich autorstwa C. Santosa, sprawozdawcy komisji rolnictwa (COMAGRI) w kwestii wyrównania stawek płatności pomiędzy krajami, proponuje się, aby średni poziom wsparcia na państwo członkowskie, wyrażony w euro na hektar, był zbliżony do rzeczywistej średniej, a nie do 90% średniej, jak proponuje Komisja [Santos 2012]. Ponadto, państwa członkowskie znajdujące się poniżej 70% średniej unijnej odzyskałyby 30% tej różnicy, państwa mieszczące się w przedziale 70-80% tej średniej – 25% tej różnicy, natomiast państwa znajdujące się między 80% a średnią – 10% różnicy. Wyrównywanie miałyby być finansowane proporcjonalnie przez państwa członkowskie znajdujące się powyżej średniej UE 27, z zapewnieniem, że żadne z nich nie spadnie poniżej tej średniej z racji stosowania powyższego mechanizmu.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej w stanowisku w sprawie przyszłości Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej po 2013 roku [Stanowisko... 2009] wskazał m.in. na konieczność zapewnienia równych warunków konkurencji na rynku UE, obejmujących odejście od historycznych pułapów (kopert) płatności bezpośrednich odzwierciedlających intensywność i poziom produkcji rolnej w poszczególnych państwach członkowskich sprzed kilkunastu lat. W tym samym duchu polski rząd odpowiedział na propo-

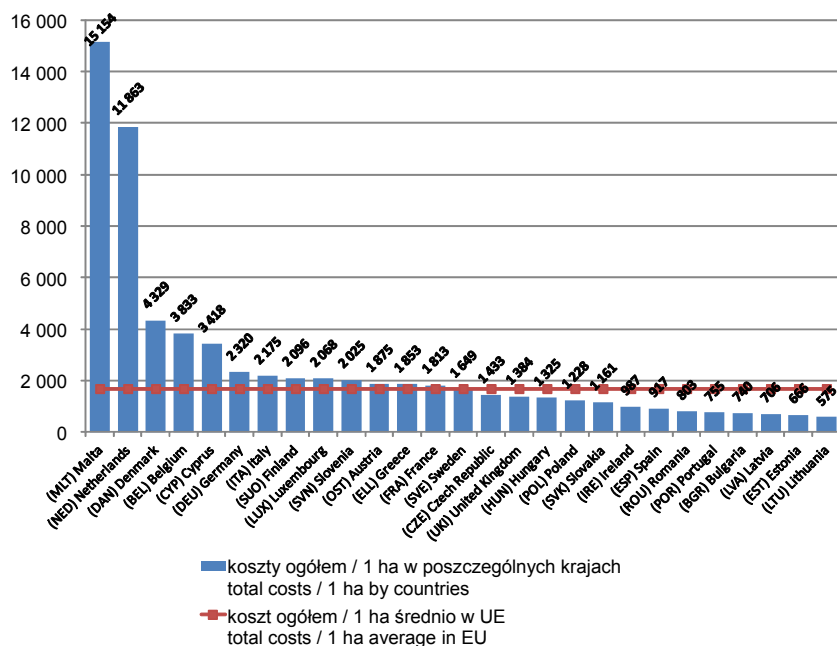
cję legislacyjną KE z 2011 roku, podkreślając niezadowolenie z proponowanych rozwiązań w kwestii wyrównania dopłat [Stanowisko... 2012]. W krajowej debacie publicznej na temat wyrównania stawek płatności coraz częściej są przywoływane argumenty prawne, m.in. przepisy Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Zgodnie z jego artykułem 18, w Unii Europejskiej jest zakazana wszelka dyskryminacja z uwagi na przynależność państwową. Podobnie artykuł 40 wyklucza wszelką dyskryminację między producentami lub konsumentami wewnątrz Unii Europejskiej [Traktat.. 2012].

WYNIKI EKONOMICZNE GOSPODARSTW ROLNYCH ORAZ KOSZTY W PRODUKCJI ROLNEJ

W Polsce badane gospodarstwa rolne w analizowanym okresie reprezentowały grupę ok. 760 tys. tzw. gospodarstw towarowych, tj. ukierunkowanych na sprzedaż produktów rolniczych. W całej Unii Europejskiej więcej tego typu gospodarstw było tylko w Rumunii. Gospodarstwa rolne w Unii Europejskiej były silnie zróżnicowane, a statystyczne gospodarstwo w Polsce należało do najmniejszych. Jego średnia wielkość ekonomiczna w latach 2007-2009 wyniosła 10 ESU, podobnie jak w Grecji, na Litwie czy Słowenii, czyli co najmniej parokrotnie mniej niż w większości pozostałych krajów. Duże zróżnicowanie gospodarstw rolnych wystąpiło pod względem wielkości areалу użytków rolnych i pogłowia zwierząt. W Polsce przeciętne gospodarstwo rolne posiadało 18 ha, prawie dwukrotnie więcej niż np. w Grecji, ale dwukrotnie mniej niż np. w Holandii czy Hiszpanii. Liczba zwierząt w Polsce, podobnie jak w Portugalii, Słowenii, czy we Włoszech, kształtowała się na poziomie ok. 13 sztuk dużych (LSU), wobec np. 100 sztuk w Niemczech czy w Czechach.

Koszty ogółem w Polsce należały do najniższych i plasowały przeciętne gospodarstwo rolne na 10 miejscu wśród pozostałych gospodarstw UE (rys. 2). Na niski poziom kosztów ogółem złożyły się względnie niskie koszty składowe: koszty bezpośrednie, ogólnogospodarcze, amortyzacji i koszty czynników zewnętrznych. W przypadku kosztów bezpośrednich (ogółem oraz produkcji roślinnej i zwierzęcej z osobna), statystyczne gospodarstwo rolne w Polsce było w połowie klasyfikacji państw (koszty bezpośrednie w produkcji zwierzęcej w przeliczeniu na sztukę dużą LSU również umiejscowiły polskie gospodarstwo pośrodku zestawienia). Z pozostałych rodzajów kosztów do najniższych można zaliczyć koszty czynników zewnętrznych (obejmujące wynagrodzenia, czynsze, odsetki), w przeciwieństwie do generowanych w Holandii, na Malcie czy w Danii.

Struktura kosztów w gospodarstwach rolnych Unii Europejskiej również była mocno zróżnicowana. Zużycie pośrednie, obejmujące koszty bezpośrednie oraz ogólnogospodarcze, najwyższy odsetek stanowiło na Malcie i w Polsce (odpowiednio 84% i 74%), najniższy zaś w Luksemburgu, Danii czy we Włoszech (po ok. 60%). Bardzo wysoki udział kosztów czynników zewnętrznych (wynagrodzeń, czynszów i odsetek) odnotowano w Danii (30%), a także w Bułgarii (25%) czy Czechach (23%). W statystycznym polskim gospodarstwie koszty te miały relatywnie jeden z najmniejszych udziałów (8%).

Rys. 2. Koszty ogółem w euro na 1 ha użytków rolnych w statystycznym gospodarstwie rolnym w krajach Unii Europejskiej średnio w latach 2007-2009
 Źródło: opracowanie własne na podstawie FADN.

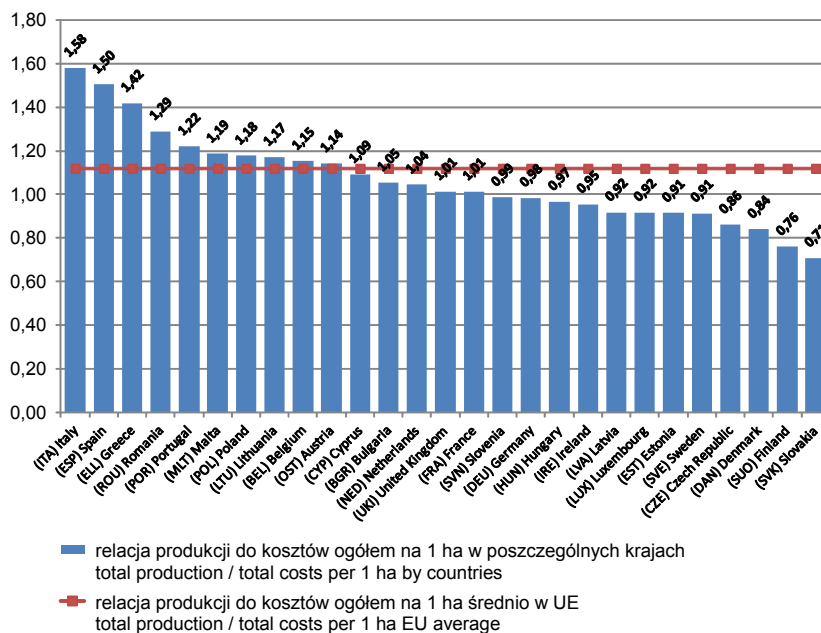
Fig. 2. Total costs in euro per 1 ha in the European Union by countries, average for 2007-2009

Source: own presentation based on FADN.

Średnio w latach 2007-2009 około 75% wartości produkcji rolnej w Unii Europejskiej zostało wygenerowane w takich krajach jak: Francja, Włochy, Niemcy, Hiszpania, Holandia, Wielka Brytania i Polska. Pod względem wartości produkcji na 1 ha użytków rolnych statystyczne gospodarstwo rolne w Polsce uplasowało się w połowie klasyfikacji gospodarstw. W strukturze produkcji w przeciętnym polskim gospodarstwie dominowała produkcja roślinna, ale jej udział zmniejszył się z 56% w 2007 roku do 51% w 2009 roku. W poszczególnych krajach UE struktura produkcji była zróżnicowana, od przewagi produkcji roślinnej w Grecji i we Włoszech (po ok. 70%) do przewagi produkcji zwierzęcej w Irlandii czy Luksemburgu (odpowiednio 82% i 64%).

Przeciętne gospodarstwo rolne w Polsce osiągnęło dobre wyniki na tle konkurencji pod względem relacji produkcji do kosztów ogółem (rys. 3).

Z 1 euro poniesionych kosztów ogółem gospodarstwo polskie wygenerowało 1,18 euro produkcji ogółem – roślinnej, zwierzęcej i pozostałej, czyli znacznie więcej niż miało to miejsce u głównych producentów rolnych, jak: Holandia, Francja, Niemcy czy Dania. Stało się tak za sprawą głównie niższych kosztów czynników zewnętrznych, bowiem produktywność 1 euro kosztów bezpośrednich poniesionych w produkcji roślinnej plasowało polskie gospodarstwo w połowie klasyfikacji gospodarstw – podobnie jak gospodarstwo z Holandii, Francji, czy Belgii i lepiej niż gospodarstwo z Niemiec

Rys. 3. Relacja produkcji do kosztów ogółem w euro na 1 ha UR w statystycznym gospodarstwie rolnym w Unii Europejskiej

Źródło: opracowanie własne na podstawie FADN.

Fig. 3. Total production vs total costs per ha in the European Union (in euro)

Source: own presentation based on FADN.

czy Wielkiej Brytanii. Produktywność 1 euro kosztów bezpośrednich poniesionych w produkcji zwierzęcej również umiejscowiła polskie gospodarstwo w połowie stawki.

RELACJE KOSZTY PRODUKCJI A PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE

Poziom relacji płatności bezpośrednich do kosztów produkcji rolnej w krajach UE, mierzony ilorazem płatności bezpośrednich (*decoupled payments*) lub płatności bezpośrednich, powiększonych o płatności uzupełniające do produkcji roślinnej i zwierzęcej do poziomu kosztów produkcji rolniczej (koszty ogółem, zużycie bezpośrednie, koszty bezpośrednie produkcji roślinnej), był zróżnicowany. Średnio w Unii Europejskiej na jedno euro poniesionych kosztów ogółem przypadało 12 centów płatności bezpośrednich bez płatności uzupełniających lub 15 centów płatności uwzględniając płatności uzupełniające (tab. 1). Średnia unijna rekompensata 1 euro zużycia pośredniego wynosiła 18 centów, a kosztów bezpośrednich produkcji roślinnej 70 centów płatności, nie uwzględniając płatności uzupełniających. Jeśli uwzględnimy płatności uzupełniające, rekompensata jest wyższa i wynosi analogicznie 23 centy i 87 centów.

Tabela 1. Relacja płatności bezpośrednich do poniesionych kosztów w Polsce i w Unii Europejskiej średnio w latach 2007-2009 (euro na 1 ha użytków rolnych)

Table 1. Total direct payments to total costs in Poland and in EU, average for 2007-2009 (euro per 1 ha)

Wyszczególnienie Specification	Płatności bezpośrednie Decoupled direct payments			Płatności bezpośrednie + dopłaty* Decoupled payments + subsidies*		
	koszty ogółem total costs	zużycie pośrednie intermediate consumption	koszty bezpośrednie produkcji roślinnej direct costs in plant production	koszty ogółem total costs	zużycie pośrednie intermediate consumption	koszty bezpośrednie produkcji roślinnej direct costs in plant production
Polska Poland	0,08	0,11	0,38	0,09	0,12	0,42
Średnia EU-27 Average for EU-27	0,12	0,18	0,70	0,15	0,23	0,87
Odchylenie standardowe Standard deviation	0,07	0,10	0,48	0,07	0,11	0,48
Minimum Minimum	0,03	0,03	0,19	0,04	0,05	0,22
Maksimum Maximum	0,34	0,54	2,44	0,39	0,61	2,48
Wskaźnik zmienności dla UE-27 Variability rate for EU-27	57%	58%	69%	46%	47%	55%

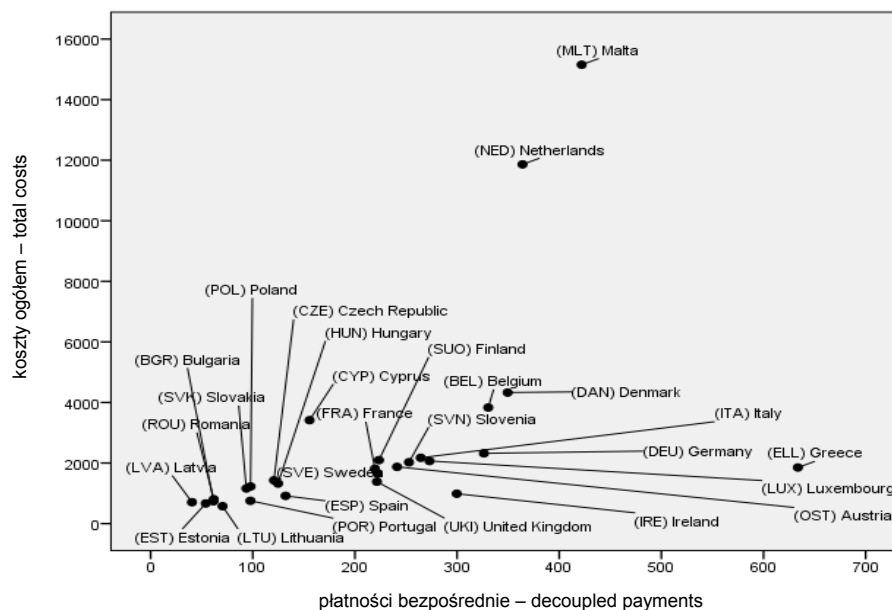
*Dopłaty do produkcji roślinnej i zwierzęcej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie FADN.

*Subsidies to plant and animal production.

Source: own calculations based on FADN

Przeciętnie na 1 euro poniesionych kosztów ogółem w Polsce przypadało 8 centów płatności (*decoupled payments*), podczas gdy w Wielkiej Brytanii, Hiszpanii czy Niemczech ok. 15 centów, w Grecji czy Irlandii było to ok. 30 centów. Podobnie, płatności w odniesieniu do 1 euro kosztów bezpośrednich ogółem plasowały polskie gospodarstwo rolne w grupie o najniższym wsparciu – w Grecji płatność bezpośrednia pokrywała nawet 86% tego typu kosztów. Płatności bezpośrednie w całości pokrywają lub znacznie przewyższają koszty bezpośrednie na produkcję roślinną w Irlandii oraz w: Grecji, Słowenii, Austrii, Luksemburgu. Na rysunku 4 przedstawiono zróżnicowanie relacji płatności bezpośrednich w euro na 1 ha do kosztów ogółem w krajach Unii Europejskiej.

Rys. 4. Płatności bezpośrednie a koszty ogółem w euro na 1 ha użytków rolnych w statystycznym gospodarstwie rolnym w Unii Europejskiej średnio w latach 2007-2009
Źródło: opracowanie własne na podstawie FADN.

Fig. 4. Direct payments and total costs in euro per 1 ha of agricultural lands by countries, average for 2007-2009
Source: own presentation based on FADN.

W latach 2007-2009 istniała dodatnia korelacja (współczynnik korelacji liniowej Pearsona równy 0,51) pomiędzy wysokością płatności bezpośrednich i wysokością ponoszonych kosztów w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych UE. Jednakże analiza zróżnicowania relacji płatności bezpośrednich do kosztów produkcji rolnej (mierzona ilorazem płatności bezpośrednich do różnych kategorii kosztów) wskazuje na silne zróżnicowanie tej cechy (tab. 1). Współczynnik zmienności relacji płatności bezpośrednich do różnych pozycji kosztów był wysoki i wynosił ok. 60%. Oznacza to, że pomimo dodatniej zależności pomiędzy płatnościami a kosztami, dopłaty w różnym stopniu rekompensują koszty ponoszone na produkcję. Podobna sytuacja będzie miała miejsce w okresie 2014-2020.

PODSUMOWANIE

Koszty ogółem ponoszone w Polsce na produkcję rolną należały do najniższych i plasowały przeciętne gospodarstwo rolne na 10 miejscu wśród pozostałych gospodarstw UE. Jednocześnie z 1 euro poniesionych kosztów ogółem wygenerowano 1,18 euro produkcji ogółem, więcej niż miało to miejsce u głównych producentów rolnych

UE. Płatności bezpośrednie w odniesieniu do 1 euro kosztów ogółem plasowały polskie gospodarstwo rolne w grupie o najniższym wsparciu. Relacja ta w Polsce wynosiła 0,08, a średnio dla UE 0,12.

Pomiędzy wysokością średnich stawek płatności bezpośrednich na 1 ha PEA a wysokością kosztów produkcji na 1 ha istnieje umiarkowana dodatnia zależność. Relacja płatności do kosztów charakteryzowała się jednak wysoką zmiennością. Oznacza to, że gospodarstwa w różnych krajach UE, ponoszące takie same koszty produkcji (czy to ogółem, zużycie pośrednie, czy też bezpośrednie koszty produkcji roślinnej) w przeliczeniu na 1 ha PEA różniłyby się wysokością otrzymywanych dopłat. Utrzymania obecnego sposobu naliczania kopert krajowych nie można zatem uzasadniać zróżnicowanym poziomem kosztów.

Zaproponowany przez KE mechanizm wyrównywania płatności jest zabiegiem matematycznym i podobnie jak historyczna zasada rozdziału płatności bezpośrednich nie ma ekonomicznego uzasadnienia. Taki sposób redystrybucji dopłat utrzymuje duże dysproporcje średnich stawek płatności bezpośrednich pomiędzy krajami UE. W tej sytuacji nie można zaprzestać działań na rzecz wyrównania stawek płatności bezpośrednich dla stworzenia takich samych warunków konkurencji rolników w ramach jednolitego rynku rolnego.

LITERATURA

- Chmielewska-Gill W., Chlebicka A., Poślednik A., Pomianek I., 2010. Przyszłość WPR – najważniejsze głosy w dotychczasowej dyskusji. Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, Warszawa.
- Czyżewski A., Stępień S., 2012. Punkt widzenia Polski i innych państw członkowskich Unii Europejskiej na WPR 2014-2020. *J. Agribus. Rural Dev.* 3(25), 69-79.
- Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing rules for direct payments to farmers under support schemes within the framework of the common agricultural policy. 2011. COM (2011) 625 final/2. European Commission, Brussels.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1732/2003 z dnia 29 września 2003 r. ustanawiające wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników oraz zmieniające rozporządzenia (EWG) nr 2019/93, (WE) nr 1452/2001, (WE) nr 1453/2001, (WE) nr 1454/2001, (WE) nr 1868/94, (WE) nr 1251/1999, (WE) nr 1254/1999, (WE) nr 1673/2000, (EWG) nr 2358/71 i (WE) nr 2529/2001. 2003. *Dz. Urz. L* 270 z 21.10.2003.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 z dnia 19 stycznia 2009 r. ustanawiające wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego dla rolników w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 1290/2005, (WE) nr 247/2006, (WE) nr 378/2007 oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1782/2003. 2009. *Dz. Urz. L* 30 z 31.1.2009.
- Santos L., 2012. Draft report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing rules for direct payments to farmers under support schemes within the framework of the common agricultural policy (COM(2011)0625final/2 – C7-0336/2011–2011/0280(COD)). <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-474.052+01+DOC+PDF+V0//EN&language=EN> [dostęp: 7.03.2012].
- Stankiewicz D., 2010. Wspólna Polityka Rolna po 2013. *Infos 12/2010*. Biuro Analiz Sejmowych, Warszawa.

- Stanowisko Rządu RP w sprawie przyszłości Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 roku. 2009. <http://www.minrol.gov.pl/pol/Informacje-branzowe/WPR-po-2013-roku/Aktualnosci-WPR-po-2013-roku/Stanowisko-Rzadu-RP-w-sprawie-przyszlosci-Wspolnej-Polityki-Rolnej-po-2013-roku> [dostęp: 7.03.2012].
- Stanowisko Rządu RP do pakietu propozycji legislacyjnych dla WPR na lata 2014-2020. 2012. <http://www.minrol.gov.pl/pol/Informacje-branzowe/WPR-po-2013-roku/Aktualnosci-WPR-po-2013-roku/Informacja-na-temat-stanowiska-rzadu-w-sprawie-WPR-po-2013-r> [dostęp: 7.03.2012].
- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana). 2012. Dz. Urz. UE L 326, t. 55, z 26.10.2012.
- Zahrnt V., 2009. Public Money for Public Goods: Winners and Losers from CAP Reform. European Center for International Political Economy 8. http://www.ecipe.org/media/publication_pdfs/public-money-for-public-goods-winners-and-losers-from-cap-reform.pdf.

DIRECT PAYMENTS AND COSTS OF AGRICULTURAL PRODUCTION IN THE EUROPEAN UNION COUNTRIES

Summary. Distribution of direct payments within the first pillar of Common Agricultural Policy is unequal in the European Union and depends on historical criteria which have no economic justification. Apart from slight modifications suggested by the European Commission, the mechanism of distribution of direct payments among EU countries is going to be maintained in the coming financial perspective for 2014-2020. The aim of the article was to discuss relations between the level of direct payments and the costs of agricultural production. There is a positive correlation between these two variables (in euro per ha). However, the level of variation of relation payments vs costs (different categories) is high. It proves that, first of all, the level of payments received by farmers does not reflect costs. Secondly, the existing differences in payments per ha in different countries can not be explained by different cost levels.

Key words: common agriculture policy, direct payments

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 12.03.2013

Do cytowania – For citation: Chlebicka A., Lewandowski-Lepak R., 2013. Poziom płatności bezpośrednich a koszty produkcji rolnej w krajach Unii Europejskiej. J. Agribus. Rural Dev. 1(27), 33-43.